

kivált a szállításnál való használhatóságát. Nemsokára ki is szorította az ilyen célra addig kizárólag használt tömlőt.¹

Már most szóljunk valamit arról, hogy mi lehetett ezeknek a kis edénykéknél a rendeltetése? Bassermann-Jordan azt mondja rájuk, hogy valószínűleg asztali edényül — talán asztali díszül — szolgáltak. Ez is lehetséges, de talán közelebb járunk az igazsághoz, ha a szüreti vagy más vallásos czerimóniáknál használtaknak állítjuk őket. Az agyagedényeknek ilyen vallásos ünnepi alkalmaknál való használatáról tudunk s azt is tudjuk, hogy kizárólag erre a célra új, tiszta edények készültek (*vasa pura*).² Még egy rendeltetésük lehetett: az, hogy az áldozat bemutatására kapott bort hazavigyék benne.³

Dr. Buday Árpád.

Daciai katonai bélyegek.

Folyóiratunk szerkesztője megtisztelt azzal, hogy a *Hermes* című klasszika-filológiai folyóirat XLIV. köt., 152—3 lapjáról való különlenyomatot küldött el nekem, hogy — ha arra való — pár sorban ismertessem azt. A kis különlenyomat *Téglás* Gábor tollából három, Erdélyben előkerült, római bélyeges téglával foglalkozik.

A *legio V Macedonica* két téglabélyegéről van szó, melyek *Téglás* Gábor állítása szerint *Potaissaról* kerültek gróf Teleki Domokos birtokába. Az állítólagos

LECVD és LEGVD

bélyegek azt bizonyítanak, hogy a *legio V Macedonica* daciai hosszas állomásozása alatt felvette a *legio V Dacica* nevet. Ezzel kapcsolatosan felhozott idézetei közül egy ragadta meg a figyelmemet. Az, a melyik szerint *Filow* Bogdán, *Die legionen der Provinz Moesia* című tanulmányában¹ megállapította, hogy ez a *legio* Kr. u. 167/8—271-ig állomásozott Daciában. Az első évszám megállapítása iránt érdeklődvén, úgy találtam, hogy *Filow* az idézett helyeken² nem állít mást, mint azt, hogy:

1. *Aurelianus* 275-ben feladván a tartományt, kivonta belőle a *legio*-kat; továbbá

2. *Chronologische Übersicht der mösischen Legionen* című táblázatos kimutatásában feltünteti, hogy bizonyos *időszakok tartamán belül* miféle *legio* fordultak meg a két Moesiában és Daciában. A világosság kedvéért álljon itt a táblázat egy része:

101—167/8.	Dacia: XIII. Gemina (Apulum zuerst Sarmizegetusa?)
167/8—275. Moes. sup.: IV Flavia (Singidunum).	VII Claudia (Viminacium).
Moes. inf.: I Italica (Novae).	XI Claudia (Dorustorum).
	Dacia: XIII Gemina (Apulum).
	V Macedonica (Potaissa).

¹ *Bassermann-Jordan*, i. m. II. köt. 528 s köv. II.

² V. ö. *Erd. Múz.* XXIV. (1907) 101 l., 5. jzt.

³ V. ö. *U. o.* 99 l., 1. jzt. és *C.I.L.* XII. 4333.

¹ Megjelent a *Klio* cz. folyóirat 6-ik Beiheft-jeként.

² *U. o.* 81. és 89. lap.

Világos tehát, hogy itt nem arról van szó, hogy 167/8-tól 275-ig volt itt az a legio. Pedig a bejövétel évének megállapítása volna az új dolog; a többi régóta ismert. Csupán azt állítja, hogy a megjelölt időhatárokon belül azok tartózkodtak itt. De azt, hogy mettől-meddig — nem akarja eldönteni. De nem is akarhatja, mert a ma rendelkezésre álló anyaggal nem is lehet. Annál meglepőbb Téglás Gábor téves magyarázása, mert hiszen csak valamivel előbb van, hogy: 101—167/8 *Dacia XIII Gem. stb.* Azt pedig Téglás Gábornak, *Erdély római kora u. n. legjobb ismerőjének* tudnia kell, hogy Daciában a leg. XIII. Gem. nem 101 óta állomásozott.

Téglás Gábor tehát itt felületesen idézett. Hibának hiba, de nem éppen főbenjáró bűn. Megegett már vele mások is; — ha ritkábban is — megeshetik mindnyájunkkal. Természetes azonban, ha gyanút fogtam a lényegre, t. i. a *tégla-bélyegekre* nézve. Mert azok az analógiák, melyeket cikkében felhoz, csak éppen arra jók, hogy a cikk terjedelmét növeljék. Vagy egyáltalán nem analógiák, vagy pedig még megoldásra várnak maguk is, tehát bizonyító erejük minimális. Ellenben bizonyíthatnak maguk a bélyegek.

Gr. Teleki Domokos úr szives volt rendelkezésemre bocsátani őket. Minde-

nekelőtt azt állapítottam meg, hogy lelőhelyük *nem Torda, hanem Maros-Keresztúr*.¹ Azután arról győződtem meg, hogy a bélyegek a legbecsüle-

¹ Ugyancsak a gróf úr adott át egy magyar nyelvű különlenyomatot, melyről azonban nem lehet megállapítani, hogy honnan való. Csak nagy utánjárással tudtam meg, hogy az *Egyetemes Philologiai Közönyből*. Tartalma különben lényegileg ugyanaz.

tesebb LEGVM leg(io) V M(*acedonica*) bélyegek. Fényképüket bemutatom, abból akárki meggyőződhetik az igazságról. Talán nem kell magyarázni, hogy az a téglabélyeg, melyről klisé alá lehet fényképet csinálni, jó fenntartású.

Az, hogy tévednék, teljesen kizárt dolog, mert:

a) Gróf Teleki Domokos birtokában mindössze ez a két legionarius bélyegű téglá van; a többi mind *alatól* származik.

b) A gróf úr soha Tordáról bélyeges téglát nem kapott, hanem csak Maroskeresztúrról.

c) Téglás Gábor az Egyet. Phil. Közlöny különnyomatában oly *pontosan* leírja az egyik bélyeget, hogy az annak jobb felső sarkában levő kis o alakú mélyedést is adja, holott az nem más, mint egy kihullott kavicsnak vagy nem eléggé elgyúrt agyagszemcsének a helye.

Ezek után feltem magam az alól, hogy a *Hermesben* között harmadik bélyegével, mely *állítólag* VEX-D-P betűket mutat, foglalkozzam; *Téglás István* tordai tanfelügyelő *birtokában van*, de nem volt módomban látnom.

Az elmondottak után érthető, ha nem vagyok egészen tisztában azzal, hogy a *Hermesben* miképpen lehetne jóvátenni a hibát, mielőtt az ott alap-talanul állítottak, a köztudatba átmennek. Nehéz a dolog, mert a magyar szaktudományosság megbízhatóságára vetne igen-igen kedvezőtlen világot. Egyszerű tévedésnek minősíteni, kissé nehéz volna. De még nehezebb valakiről azt állítani, hogy szándékosan pályázik *Pyrró Ligorio*, *Roman de la Higuera*, *Boissard*, *Luis de Resende*, *Gutenstein* és a többi hasonló hírességű uraknak mindenestre kétes értékű babérait. Nem marad más hátra, mint az, hogy a hibát annak elkövetője hozza helyre. A módját rábizzuk.

Dr. Buday Árpád.

A Székely Nemzeti Múzeum új szervezete és alapszabályai.

A Székely Nemzeti Múzeum igazgató-választmánya új szervezetet és alapszabályokat kívánván készíteni, ez alkalomból beadványt intézett azon székely törvényhatóságokhoz, amelyekre az alapító Cserey Jánosné, a múzeum tulajdonjogát 1877-ben reá ruházta. A beadvány elmondja a múzeum megalapításának történetét, első szervezetének kialakulását, s a múzeumok és könyvtárak országos felügyelőségének a múzeum érdekében kifejtett tevékenységét. Látjuk, hogy az 1879-ben történt átvétel óta csak Háromszék, Csík és Udvarhely megyék teljesítették a múzeum fentartói köteleységüket s ezek közül is csak Háromszék állandóan úgy, hogy az 1900. óta évenként járó államsegély nélkül a múzeum fejlődésében kénytelen lett volna megállni.

Ily körülmények között nem indoktalanul merült fel az igazgató-választmányban az a gondolat, hogy az új szervezet és alapszabályok kérdésében teljesen önállóan is intézkedhetnék. Mégis czélszerűségi szempontokból megkísérti az eddigi alapszabályok szerint illetékes törvényhatóságok útján az egész székelység érdeklődésének fölkeltését és támogatása megnyerését. Megkérdi az illetékes törvényhatóságokat, hogy fenn kívánják-e tulajdonjogukat jövőre is tartani, s ha igen: úgy mekkora és

miként biztosított évi segélyben akarják részesíteni a Székely Nemzeti Múzeumot? Mi a kérdés felvetését helyesnek tartjuk s egyetértünk az igazgatóválasztmány felfogásával, hogy a tulajdonjoggal együtt jár az állandó támogatás kötelessége s nem volna méltó az alapítólevélben tulajdonosokul megjelölt vármegyékhez, ha csak az alapítólevél szavaiba kapaszkodva tulajdonokul tekintenének oly gyűjteményt, amelyet — reá-
utalva — támogatásban részesíteni nem akarnának vagy nem tudnának. De lehetetlenségnek, sőt egyenesen szégyenletes kulturátlanságnak kellene mondanunk azt, ha az illetékes vármegyéknek a székelység egyetleu, életképes, nagy gyűjteménye fejlesztésére nem volna évente néhány száz koronája. Háromszék megye megtette kötelességét. Maros-Torda már földrajzilag is inkább Kolozsvár felé gravitál s a Székely Múzeum alapítása után a kultura sok érdekszála, újabban pedig vezető családjainak az Erdélyi Nemzeti Múzeumban elhelyezett levéltárai is Kolozsvárhoz s az Erdélyi Múzeum-Egyesülethez fűzük. Ezt különben sem az alapító nem tekintette, sem a választmány nem tekinti a többi székely vármegyével egyenlően érdekeltnek. A többinek, különösen Udvarhelynek és Csíknak érdeke és erkölcsi tartozása meghozni a maga erejéhez mért áldozatát. (knls.)